

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar

SOU 2025:52: Ökad insyn i politiska processer

Saco har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet SOU 2025:52, och väljer att begränsa sitt yttrande till frågorna om lobbyregister och arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier.

Sammanfattningsvis

Saco anser att syftet med kommitténs förslag är vällovligt. Den demokratiska processen behöver skyddas och värnas och allmänheten har ett befogat intresse av att kunna se vilka det är som kan påverka det politiska beslutsfattandet.

Men det är minst lika viktigt att ideella organisationer och andra intresseaktörer inte avhålls från att ha kontakter med regering och riksdag. Den föreslagna regleringen är administrativt betungande och riskerar att avskräcka aktörer med begränsade resurser från att kontakta politiker i frågor där det är viktigt att aktörernas perspektiv kommer fram.

Saco anser att det i första hand är politikerna som ska redovisa vilka kontakter de har med påverkansaktörer, inte tvärtom.

Saco avstyrker alltså förslaget i dess nuvarande utformning när det gäller insyn i politiska processer.

Saco instämmer i kommitténs bedömning att det inte är förenligt med internationella konventioner att införa krav på samtycke från medlemmar när det gäller arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier.

När det gäller enskilda förslag, vill Saco framföra följande.

Behovet av lagstiftning

Som utredningen påpekar har frågan om införande av lobbyregister utretts förut, och då resulterat i bedömningen att ett register inte borde införas. Anledningen till att det nu utreds på nytt, är såvitt Saco förstår dels de rekommendationer Sverige fått av Europarådets antikorrupsionsorgan Greco och OECD, dels att det blir fler och fler länder i Europa som inför denna typ av reglering.

Som kommittén pekar på är kontakter mellan beslutsfattare och aktörer som vill påverka politiken helt legitimt och viktigt i ett demokratiskt samhälle.

Saco anser att ett register över dem som bedriver påverkanskommunikation kan ha vissa fördelar. Det är viktigt att allmänheten kan få insyn i hur politiska processer går till, och det är möjligt att ett register också kan underlätta korruptionsbekämpning. Man ska dock komma ihåg att den svenska offentlighetsprincipen redan ger möjligheter till insyn i vilka kontakter politiker har med den som bedriver påverkanskommunikation. Utformningen av den föreslagna regleringen har stora nackdelar, genom den omfattande administration som åläggs påverkansaktörerna. Det finns en stor risk för att det endast är de stora organisationerna som kan mäkta med den typen av redovisning som krävs, och att små organisationer avskräcks från att ta kontakt, antingen på grund av bristande administrativa resurser, eller för att de är rädda för att göra fel och därmed drabbas av sanktioner. Viktig kunskap och erfarenheter från små ideella organisationer riskerar därmed att inte komma fram till politikerna. Saco noterar också att en organisation som ingår i en tillsatt arbetsgrupp inte behöver redovisa kontakter och möten med politiker i frågan. Då det är betydligt vanligare att stora organisationer ingår i sådana arbetsgrupper blir inte heller detta något som gynnar små ideella organisationer.

Det kan också tänkas att en så betungande redovisningsskyldighet som föreslås kan leda till att vissa försöker runda systemet helt, och att även offentlighetsprincipen åsidosätts genom att kontakter tas i det fördolda.

Kommitténs bedömning är att en ökad öppenhet i form av ett offentligt register och redovisningar av kontakter leder till en minskad misstro gentemot politiker och påverkansaktörer. Men som Sveriges Lärare uppmärksammar, kan det också innebära en risk för att det utnyttjas av antidemokratiska krafter.

Saco anser därför att med den utformning lagen har i förslaget, är det nackdelarna som överväger fördelarna. Den föreslagna regleringen kan leda till ett sämre demokratiskt inflytande än idag. Om en reglering ska införas, menar Saco att det är rimligare att politiker registrerar vilka kontakter de har med dem som bedriver påverkanskommunikation. Som Akademikerförbundet SSR pekar på, sker redan viss dokumentation när det gäller detta i riksdag och regeringskansli. Att fylla ut den dokumentationen borde vara en ringa ytterligare arbetsbörda i jämförelse med det tungrodda förslag utredningen lägger.

Saco vill understryka att ett införande av lobbyregister inte på något sätt får ersätta andra möjligheter att påverka beslutsfattarna, såsom medverkan i utredningar och remissförfarande.

Insynen ska avse påverkanskommunikation

Kommittén föreslår att kontakter med politiska beslutsfattare eller deras medarbetare ska redovisas om det sker i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende, för att främja ett visst intresse eller utfall. Kontakter som tas innan beredning har påbörjats, dvs. för att föra upp en fråga på politikens dagordning, ska inte omfattas.

Saco konstaterar att många svåra gränsdragningar uppstår. Det är inte lätt för en utomstående part att veta när beredning är påbörjad i en fråga. På många möten är det dessutom ofta en mängd olika frågor som avhandlas, där vissa kanske inte har initierats medan beredning har påbörjats för andra. Hur ska man bedöma dessa?

Saco ser i och för sig positivt på att rapportering inte behöver ske när en fråga ska initieras. Som kommitténs enkät visar på, är det framför allt i denna fas som de flesta kontakter äger rum. Samtidigt är det, som Akavia anför, svårt att förstå varför det är i den senare beredningsfasen som det krävs så mycket redovisning.

Om lobbyregistret genomförs med krav på redovisning från påverkansaktörer, anser Saco att det endast är kontakter med politiker och politiska tjänstemän i regeringskansli och riksdag som bör omfattas. Det är politikerna som fattar besluten, inte opolitiska tjänstemän.

Bör arbetsmarknadsorganisationer omfattas?

Arbetsmarknadsorganisationer i Sverige har en särställning, i och med att det främst är arbetsmarknadens parter som står för regleringen på svensk arbetsmarknad. Den lagstiftning som tas fram på området, både genom EU och nationellt, behöver utformas på ett sätt som inte inkräktar på parternas kollektivavtal. Kontakter med regering och riksdag är därför viktigt och relativt omfattande. Saco anser att hänsyn bör tas till att syftet med kontakterna är annorlunda jämfört med andra intressenter. Detta är alltså ytterligare en aspekt som bör vägas in i bedömningen av hur omfattande redovisningsskyldigheten ska vara.

Saco anser också att Arbetsgivarverket inte bör särbehandlas utan inkluderas som alla andra arbetsmarknadsparter.

Redovisningsskyldigheten

Den som är registrerad ska enligt förslaget tre gånger om året redovisa vilka kontakter som tagits, vilka ämnen de gällt, vilka personer som varit involverade och på vilket sätt kontakterna tagits. Det första redovisningstillfället på året ska dessutom omfatta information om hela det föregående året när det gäller totalt antal personer som har deltagit i påverkanskommunikation, antal årsarbetskrafter dessa har utgjort samt

kostnader för dem. Kostnader för marknadsföring, representation och övrigt i samband med påverkanskommunikationen ska också redovisas.

Som Saco framfört ovan, är den föreslagna redovisningsskyldigheten betungande och förenad med svåra gränsdragningar. Det finns risk för, som Sveriges Arbetsterapeuter anför, att vissa överrapporterar och andra underrapporterar. Saco anser därför att redovisningsskyldigheten behöver förenklas betydligt, om den ska införas för dem som bedriver påverkanskommunikation. Hänsyn måste tas till att det är en stor variation bland aktörer när det gäller storlek och resurser. Att rapportera en gång om året bör vara tillräckligt.

Tillsynen

Kommittén har föreslagit att Kammarkollegiet ska utöva tillsyn över registret och redovisningarna. Som Sveriges Lärare anför, innebär dock förslaget att en myndighet under regeringen ska upprätthålla registret över de politiska kontakter som riksdagens ledamöter har. Av principiella skäl anser Saco att detta är olämpligt. Grundläggande för en parlamentarisk demokrati är att riksdagen har kontrollmakt över regeringen – inte tvärtom. Saco delar SRAT:s uppfattning att en bättre ordning skulle vara att riksdagen själv publicerar vilka möten ledamöterna har, i linje med hur Europaparlamentet gör.

Konsekvenser av förslagen

Saco anser att kommittén har underskattat de negativa konsekvenserna av förslagen, och efterlyser en utvärdering för det fall förslagen genomförs.

Kommittén har i stor utsträckning utformat förslagen med förebild i den finska lagstiftningen, som dock är ny. Det kan finnas anledning att avvakta resultatet och erfarenheterna från Finland innan en lagstiftning införs i Sverige.

Arbetsmarknadsorganisationers bidrag till politiska partier

Saco delar kommitténs bedömning att det inte bör införas några särskilda regler om insyn och krav på samtycke för enskilda medlemmar när bidrag lämnas av organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier. Fackföreningar bör själva i demokratisk ordning få avgöra om detta är förenligt med dess verksamhet. Som Sveriges Arkitekter påpekar, finns det redan rättsliga avgöranden som slår fast att fackförbund måste förhålla sig till sitt syfte och att beslut som fattas i strid mot det kan förklaras ogiltiga.

Att införa bestämmelser som begränsar fackföreningars frihet att förvalta och använda sina medel som de vill för normala och fackliga ändamål måste ske med stor försiktighet. Saco instämmer i kommitténs bedömning att krav på samtycke från enskilda medlemmar för att

bidrag ska tillåtas, sannolikt är oförenligt med föreningsfriheten i Europakonventionen och ILO:s konventioner.

Yttranden från SRAT, Sveriges Arbetsterapeuter, Sveriges Lärare, Akavia, Sveriges Arkitekter och Akademikerförbundet SSR biläggs.

Med vänlig hälsning

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef, Saco

Helena Larsson
Chefsjurist, Saco

Stockholm, 2025-09-12

Remissavisering 53.25

Yttrande över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Akavia har genom Saco beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet *Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)*, och väljer att ge synpunkter på delar av betänkandet.

Fack- och professionsförbundet Akavia samlar 144 000 ekonomer, jurister, samhällsvetare, it-akademiker, personalvetare och kommunikatörer i såväl privat som offentlig sektor och är ett av de större förbunden inom Saco.

Sammanfattning av Akavias yttrande

Redan i 2014 års demokratiutredning konstaterades att ett lobbyistregister vore svårt att utforma utan att skapa negativa konsekvenser för demokratin. Denna slutsats gäller alltså. Att nu dessutom föreslå en ansvarsförskjutning från beslutsfattare till påverkansaktörer är ett steg i fel riktning och innebär en olämplig förändring av demokratis spelregler.

Dessutom är det tydligt att förslaget genomsyras av en grundläggande motsättning. Samtidigt som utredningen konstaterar att den mesta kommunikationen med såväl politiskt tillsatta som opolitiska tjänstemän sker i ett initialt skede, ska lagstiftningen gälla *i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende* [som är påbörjat]. Det betyder alltså att proportionerna mellan hur mycket kontakt som sker och mängden redovisning som krävs för att redogöra för den, framstår som orimliga. I förlängningen blir resultatet att större aktörer, som har medel att hantera den ökade redovisningsbördan, också är de som tillåts höras genom hela beslutskedjan av ett ärende. Mindre organisationer, som ofta bär på specifik kunskap men har begränsade resurser, skulle i praktiken bli vingklippta efter det "initiala skedet", eftersom de kan tänkas sakna möjligheter att ta sig an den tunga administrationen som lagstiftningen skulle medföra därefter.

Det är också allvarligt att arbetsmarknadsorganisationer föreslås omfattas av regleringen. Dessa har en särskild ställning i den svenska arbetsmarknadsmodellen och bör inte likställas med kommersiella lobbyaktörer. Dessutom är det anmärkningsvärt att Arbetsgivarverket undantas, samtidigt som övriga parter omfattas.

Till detta kommer långtgående krav på återkommande rapportering av både verksamhet och resurser. Detta riskerar att avskräcka snarare än uppmuntra samhällsengagemang och driver utvecklingen i motsatt riktning mot det uttalade målet om en öppen och inkluderande demokrati.

Sammanfattningsvis bedömer Akavia att förslaget är illa avvägt och att det riskerar att inskränka i stället för att värna det demokratiska samtalet. Akavia **avstyrker** därför kommitténs förslag om en ny lag om insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och påverkansaktörer.

5.3.2 2014 års demokratiutredning

Redan i 2014 års demokratiutredning *Låt fler forma framtiden!* (SOU 2016:5) gjordes en noggrann prövning av frågan om ett lobbyistregister. Utredningen konstaterade att "ett sådant register vore svårt att utforma på ett ändamålsenligt sätt utan att samtidigt skapa negativa effekter för demokratin". Akavia anser inte att omständigheterna skiftat på ett sådant sätt att det finns skäl att frånga den tidigare bedömningen.

Akavia vill även belysa det skifte i perspektiv vad avser ansvarsbörda som finns mellan 2014 års demokratiutredning (SOU 2016:5) och det aktuella förslaget i *Stärkt insyn i politiska processer* (SOU 2025:52). Den aktuella utredningen gör gällande att redovisningsskyldighet skall åligga **påverkansaktörer**. I 2014 års utredning konstaterades det däremot att den intensifierade kontakt mellan intresseorganisationer och beslutsfattare som kunde påvisas, snarare ställde särskilda krav på **beslutsfattaren** att värna den politiska jämlikheten och på att vidta åtgärder för att allmänhetens möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande inte skulle försvagas.

Den ansvarsförskjutning från beslutsfattare till påverkansaktörer som SOU 2025:52 föreslår går därmed stick i stäv med vad den tidigare utredningen konstaterat. Akavia anser att detta både är anmärkningsvärt och högst olämpligt.

6 Andra länders och institutioners lagstiftning

Utredningen konstaterar att antalet länder som på olika sätt reglerar kontakterna mellan lobbyister och beslutsfattare ökar. Akavia välkomnar att utredningen redogör för vilka regleringar som finns i olika länder och inom EU. Däremot är kapitlet primärt deskriptivt – det redogör inte för hur dessa regelverk faktiskt har fungerat i praktiken eller vilka konsekvenser de medfört. Att ett antal länder har valt att införa olika former av register kan inte i sig tas till intäkt för att systemet skulle vara lämpligt eller ändamålsenligt – framförallt inte i en svensk kontext.

Om lagstiftning trots allt skulle införas menar Akavia att den snarare bör utformas i linje med EU:s modell (jfr 6.3.5), där registrering sker på frivillig basis men där deltagande stimuleras genom att särskilda fördelar tilldelas de aktörer som väljer att registrera sig.

13.2 En reglering om insyn ska införas

Förslag: Det ska införas en lag med syfte att trygga allmänhetens insyn i organiserade intressenters kommunikation med politiska beslutsfattare med avsikt att påverka politiska beslut.

Akavias ståndpunkt: Utredningen konstaterar att en reglering riskerar att ha en hämmande effekt på vissa aktörer, särskilt de mer resurssvaga, och att det "är mycket viktigt att civilsamhällets kontakter med beslutsfattare inte försvåras eller hämmas". Trots detta landar utredningen ändå i slutsatsen att lagstiftning bör införas.

Akavia menar att detta innebär en inbyggd orättvisa. Mindre aktörer och ideella organisationer saknar ofta de resurser och administrativa kapaciteter som krävs för att följa en reglering av det slag som föreslås. Risker är därför stor att deras inflytande begränsas och röst tystas, medan större och mer resursstarka organisationer fortsatt kommer att ha möjlighet att föra fram sina perspektiv.

Även om utredningen framhåller att förhoppningen är att lagstiftningen ska bidra till att beslutsfattareshens kontaktyta blir mer balanserad, är det snarare mer sannolikt att effekten blir den motsatta. I praktiken riskerar det föreslagna systemet att cementera de starkaste aktörernas dominans, medan mindre organisationer och aktörer med specifik – och ofta ovärderlig – kunskap, trängs undan. Detta skulle i sin tur kunna leda till att den upplysta beslutsprocessen som vårt demokratiska system bygger på, förlorar i bredd, kvalitet och legitimitet – och i slutändan går förlorad.

13.3 Insynen ska avse påverkanskommunikation

Förslag: Regleringen om insyn ska avse påverkanskommunikation. Med påverkanskommunikation ska avses att ha kontakt för egen räkning med en politisk beslutsfattare eller medarbetare till en politisk beslutsfattare, i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende, för att främja ett visst intresse eller utfall. Med påverkanskommunikation ska även avses att, som en tjänst inom ramen för näringsverksamhet, för annans räkning ha kontakt av nämnt slag eller ge råd eller stöd till någon som har sådan kontakt.

Akavias ståndpunkt: Akavia noterar att förslaget definierar påverkanskommunikation som kontakter med politiska beslutsfattare eller deras medarbetare *i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende*, antingen för egen räkning eller för annans räkning inom ramen för näringsverksamhet.

Akavia ser positivt på att kommitténs beslut att inte låta tidiga kontakter omfattas av lagstiftningen. Detta är en mycket väl avvägd hållning. Att inkludera sådana kontakter skulle i praktiken riskera att inskränka den naturliga dialog som är förutsättningen för en levande demokrati.

Samtidigt framträder en tydlig paradox. När kommitténs egen enkät visar att den absoluta merparten av kommunikationen med såväl politiskt tillsatta som opolitiska tjänstemän sker i ett initialt skede, framstår förslaget om en lagstiftning som innebär ett mycket tungt administrativt

ok senare in i ett ärendes process, oproportionerligt och omotiverat. Incitamenten för att införa en reglering av detta slag tycks därför falla på sin egen orimlighet – det enda lagstiftningen riskerar medföra är att de påverkansaktörer som redan har begränsade resurser tyngs ytterligare och trängs undan från att höras under ärendens beredningsfaser – något som i förlängningen försvårar och urholkar det demokratiska samtalet.

13.6.6 Arbetsmarknadsorganisationer ska omfattas

Bedömning: Undantag från uppgiftsskyldigheten bör inte göras för organisationer på arbetsmarknaden.

Akavias ståndpunkt: Akavia vill särskilt framhålla att arbetsmarknadens parter redan har en central roll vad avser regleringen av arbetsmarknadens villkor i Sverige.

Mot denna bakgrund är det således anmärkningsvärt att utredningen föreslår att arbetsmarknadens parter ska omfattas av samma reglering som övriga aktörer. Att likställa arbetsmarknadens parter med kommersiella lobbyföretag bortser från deras särställning och avgörande betydelse i lagstiftningsprocesser som rör arbetsmarknaden. I förlängningen skulle det riskera att undergräva ett fundament i den svenska samhällsmodellen.

Det framstår dessutom inkonsekvent att Arbetsgivarverket, i egenskap av myndighet, ska undantas från redovisningsskyldighet, medan övriga arbetsmarknadsparter åläggs en sådan.

Vidare gör utredningen gällande att Tyskland och Irland, såväl som EU, valt att införa undantag för arbetsmarknadsorganisationer, om än på olika vis. Samtidigt konstateras det att Finland inte gjort det. Att Finland inte valt att göra undantag för arbetsmarknadsorganisationer kan knappast anses vägledande, då den finländska lagstiftningen är ny sedan 1 januari 2024 och dess konsekvenser i praktiken ännu är oöverskådliga.

13.8 Vilka uppgifter som ska lämnas

Utredningen betonar återkommande vikten av att lagstiftningen inte får avskräcka personer eller organisationer från att ta initiativ i syfte att påverka politiska beslut genom att regelverket inte bör medföra onödig administration eller kostnader – särskilt för mindre resursstarka aktörer.

Trots dessa bedyrelser kan inte de krav som föreslås ställas på redovisningen anses vara något annat än orimligt betungande. Aktörer ska inte bara lämna grundläggande uppgifter om sin verksamhet, utan även redogöra för de ämnen påverkanskommunikationen gällt samt beskriva kontaktformer och omfattning – tre gånger per år. Därtill ska även en minst sagt extensiv ekonomisk redogörelse läggas fram en gång per år, i vilken de resurser som använts för påverkanskommunikation ska framgå. Allt sammantaget tycks redovisningens föreslagna omfattning och utformning inte ligga i linje med ambitionen om att inte vara avskräckande eller onödigt betungande.

15 Konsekvenser av förslagen

Utredningen gör gällande att förslagen är utformade med avsikt att den administrativa bördan ska vara så lätt som möjligt, samt att "de uppgifter som ska lämnas inte är omfattande". Detta är en uppfattning Akavia inte delar – de faktiska verkningarna för berörda aktörer kommer med stor sannolikhet att bli raka motsatsen. Påståendet att små företag skulle ha hållits i åtanke när förslaget om rapporteringens omfattning utformats, framstår även det som både högst tveksamt och tämligen osannolikt.

Sammanfattningsvis **avstyrker** Akavia kommitténs förslag om en ny lag om insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och påverkansaktörer.

Patrik Nilsson

Samhällspolitisk chef

Malin Brugge Arelund

Utredare

Remissvar – Stärkt insyn i politiska processer

Sveriges Arbetsterapeuter har tagit del av betänkandet Stärkt insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Sveriges Arbetsterapeuter organiserar den absoluta majoriteten arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeutens yrkesmässiga och fackliga intressen. Med en hög representativitet kan vi som organisation föra arbetsterapins och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt.

Sveriges Arbetsterapeuter delar utredarens uppfattning att det är angeläget att värna öppenhet och insyn i det politiska beslutsfattandet. Vi vill dock kraftigt avstyrka utredningens förslag i de delar som rör kontakter mellan politiska beslutsfattare och så kallade påverkansaktörer.

Vår huvudinvändning är principiell, då förslagen lägger ansvaret för redovisningen av kontakter på fel part. Det är de förtroendevalda politikerna som ska stå till svars inför medborgarna, och som har intresse av att redovisa varifrån de inhämtar sin information och vilka de låter sig påverkas av. Det är därför hos politikerna som ansvaret för att registrera kontakter bör ligga.

Vi har redan en långtgående offentlighetsprincip i Sverige. Varken EU eller flertalet andra länder som utredningen hänvisar till har motsvarande möjligheter för medborgarna att ta del av allmänna handlingar och myndighetsuppgifter. Tvärtom skapades EU:s lobbyregister för att i möjligaste mån uppnå en transparens som liknar den svenska offentlighetsprincipen.

Sveriges Arbetsterapeuter anser också att den föreslagna regleringen är luddig i sina gränsdragningar. Det är inte bara diffust vid vilken tidpunkt en fråga har kommit så långt att den föranleder registrering av kontakter, det är också oklart vilken form av kontakter som är registreringspliktiga.

Risken är uppenbar att förslaget leder till överrapportering från de osäkra, och underrapportering från dem som föredrar det. Det stärker inte demokratin att små intresseorganisationer ska behöva lägga större delen av sina resurser på rapportering av sin verksamhet.

Skulle regeringen ändå vilja gå vidare med förslagen, är det vår bestämda uppfattning att civilsamhällets organisationer ska undantas. Sverige har en unik beredningsprocess som aktivt söker inspel från olika intresseorganisationer. Förslagen går därför emot vår demokratimodell, där civilsamhället har en väl integrerad och tydlig roll.

Om ändå civilsamhället skulle inkluderas så finns det fortfarande starka skäl att undanta arbetsmarknadens parter från redovisningsskyldigheten: Parterna har i den svenska modellen getts ett särskilt ansvar för valda delar av lagstiftningen. De har ett eget mandat att i stället för lagstiftning reglera förhållandena på arbetsmarknaden efter förhandlingar.

Sammanfattningsvis är förslaget om registrering av påverkanskontakter ett tungrovt förslag som förfelar sitt syfte och inte ger något mervärde till dagens offentlighetsprincip. Ansvaret för redovisning av påverkanskontakter ska ligga hos de förtroendevalda.

Ida Kåhlin
Förbundsordförande

Till Saco

Remissvar Stärkt insyn i politiska processer SOU 2025:52

SRAT är ett fackförbund inom Saco för akademiker i samhällsbärande professioner inom alla sektorer.

Vårt svar gäller andra delen av utredningen som handlar om insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och lobbyister.

SRAT anser att det är viktigt med transparens men att ansvaret borde ligga på beslutsfattaren. Det är den personen som har ett ansvar gentemot medborgarna. Som fackförbund har vi ett ansvar gentemot våra medlemmar. Vi döljer inte våra kontakter med politiker, tvärtom så brukar vi lägga ut sådana möten på sociala medier för att informera våra medlemmar.

Det föreslagna systemet är administrativt tungrovt, vilket medför att endast professionella aktörer kommer mäkta med hanteringen. Ideell sektor, särskilt de små föreningarna, kan komma att avstå från att träffa politiker. Det skulle avsevärt försämra kunskapen hos beslutsfattarna.

SRAT rekommenderar att Sverige istället inför det system som tillämpas av EU-parlamentet (se artikel 7 i Annex 1 till Code of Conduct till Rules of Procedure) där ledamöterna publicerar online de möten som de och deras politiska sekreterare har rörande den parlamentariska verksamheten. Ett system som används av de svenska EU-parlamentarikerna borde även kunna tillämpas av de svenska riksdagsledamöterna.

SRAT önskar även kommentera förslaget om arbetsmarknadsorganisationers bidrag till partier. SRAT är en partipolitiskt obunden organisation som inte ger ekonomiska bidrag till politiska partier. Vi är ändå oroad över förslaget som innebär ingrepp i fackliga organisationers föreningsfrihet och vill påminna om ILOs konvention nr 87 angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten.

SRAT

Magnus Nordström
förbundsordförande

Justitiedepartementet
Ju2025/01117

Stockholm 24 september 2025

Remissvar: Ökad insyn i politiska processer, SOU 2025:52

Justitiedepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande via Saco.

Förslagen i korthet:

Partifinansiering

I lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier finns bestämmelser som syftar till att ge allmänheten insyn i hur partier och ledamöter finansierar sin verksamhet. Kommittén föreslår att det införs ett generellt förbud mot anonyma bidrag. När ett bidrag ges genom mellanhand ska den ursprungliga givaren redovisas som givare. Ett parti som misstänker kringgående ska vara skyldigt att utreda de verkliga förhållandena och vid osäkerhet avstå från bidrag. Det införs ett förbud mot att ta emot utländska bidrag.

Lobbyregister:

Kommittén föreslår att allmänheten, genom ett register som ska administreras av Kammarkollegiet och vara tillgängligt för var och en på internet, ska ges ökad insyn i så kallad påverkanskommunikation (lobbying). Med påverkanskommunikation avses enligt förslaget att ha kontakt med politiska beslutsfattare i riksdag eller regering, eller medarbetare till dem, i syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende. Juridiska personer och enskilda näringsidkare som bedriver påverkanskommunikation ska registrera sig och tre gånger per år lämna uppgifter. Ett antal undantag från registreringskyldigheten ska gälla, till exempel för privatpersoner.

Samtycke för arbetsmarknadsorganisation

Kommittén föreslår att det inte ska införas särskilda regler om insyn och frivillighet för enskilda medlemmar när det gäller bidrag från arbetsmarknadsorganisationer till politiska partier.

Akademikerförbundet SSR:s yttrande:

Akademikerförbundet SSR anser att det är ett vällovligt syfte att införa olika typer av regleringar för att skydda demokratin. Vi anser att ett viktigt verktyg i det arbetet är att påverka på valda politiker och politiska tjänstemän på nationell nivå är transparent genom dokumentation. Därmed menar vi att ett införande av ett lobbyregister under vissa förutsättningar har stora fördelar utifrån ett demokratiperspektiv. Uppenbart är att nuvarande reglering inte är tillräcklig. Även finansieringen av politiska partier behöver vara transparent, reglerad och, i vissa avseenden, begränsad.

Partifinansiering

Akademikerförbundet SSR tillstyrker förslagen i kapitel 10 rörande partifinansiering, dvs förbud mot att anonyma bidrag ska gälla utan beloppsgräns, reglerna runt mellanhand, utredningskravet vid misstanke samt förbudet mot utländska bidrag.

Lobbyregister

Akademikerförbundet SSR anser att demokratin byggs underifrån. Det innebär att vi anser att individer i sin roll som aktiva samhällsmedborgare, om det så är som väljare, eller genom till exempel olika civilsamhällesorganisationer, är avgörande för demokratins styrka och utgör dess fundament. Ur detta har sedan de demokratiska strukturer vuxit fram, som lagar, val, institutioner och principer för styrning av demokratin. Hur politiskt valda personer och partier påverkas är centralt för en demokrati. Den påverkan ska vara transparent om det så avser finansiering eller åsiktpåverkan. Därmed anser vi att ett lobbyregister kan ha påtagliga fördelar för demokratin, men vi har ett antal invändningar emot förslaget som det är konstruerat.

För det första anser vi att bevisbördan i lobbyregistret ligger fel. Att registrera sig i ett lobbyregister hos Kammarkollegiet en gång samt hålla uppgifterna uppdaterade anser vi är en rimlig belastning för olika typer av påverkansorganisationer. Dock anser vi att den omfattande redovisning till Kammarkollegiet som skulle åligga alla organisationer som har kontakt med politiskt valda personer och tjänstemän på nationell nivå är alldeles för långtgående. Det kan bli extremt resursdrivande för tex små civilsamhällesorganisationer, vilket kan leda till att demokratin försvagas när enbart resursstarka organisationer har möjlighet att uppfylla kraven. Det blir dessutom svåra gränsdragningsfrågor.

Om det ska införas ett lobbyregister anser vi att det är rimligt att som organisation en gång registrera sig i detta register och hålla uppgifterna uppdaterade, men att det sedan åvilar de politiskt valda och utsedda på nationell nivå (riksdagsledamöter, statsråd, politiskt utsedda tjänstemän mm i riksdag och regering) att registrera sina kontakter. De är ett ändligt antal, till skillnad från antalet organisationer i ett påverkansregister. Eftersom riksdag och regering omfattas av offentlighetsprincipen är dokumentation av påverkan redan en del av deras vardag. Att dokumentera

vilken organisation som kontaktar, genom tex organisationsnummer, borde vara en ringa ytterligare arbetsbörda i jämförelse med det tungrodda och byråkratiska förslag som utredningen lägger. Även statliga utredningar (SOU och DS) dokumenterar sina kontakter med utomstående och det borde därmed vara en mindre arbetsuppgift att tillföra organisationsnumret från en organisation som finns i lobbyregistret.

Därmed är vår bild att den omfattande kontrollfunktion som föreslås, samt förslag om vitesföreläggande som Kammarkollegiet ska ägna sig åt, är överlastat. Dock ska Kammarkollegiet föra ett uppdaterat register över organisationer som önskar befinna sig i lobbyregistret och om en organisation inte befinner sig i det, blir det rimligen då inte möjligt för politiker, statsråd, statliga utredningar eller politiskt tillsatta tjänstemän att träffa berörd organisation. Ett omfattande vitesföreläggandesystem, menar vi därmed är onödigt, eftersom ansvaret i stället ligger på förvaltningar som omfattas av offentlighetsprincipen. Vi anser inte att kommuner, regioner eller myndigheter som alla är offentligrättsliga organ behöver finnas med i lobbyregistret.

Arbetsmarknadens parter har en unik roll i svensk förvaltning, inte minst på grund av att delar av lagstiftningen har lagts över på partierna genom dispositiva och semidispositiva lagar. Denna svenska partsmodell bygger på att parterna har en nära dialog med politiska beslutsfattare i utvecklandet av lagar och praxis. Därmed anser vi inte att arbetsmarknadens parter bör omfattas av kravet på att ingå i ett lobbyregister.

Akademikerförbundet SSR är generellt positivt till ett lobbyregister som stärker demokratin och transparensen, men menar att det här förslaget innebär nackdelar som överväger fördelarna. Inte minst är vi oroliga för att detta allvarligt begränsar civilsamhällets avgörande roll i demokratin. Dessutom anser vi att rollfördelningen mellan regeringen och dess myndigheter och riksdagen blir otydlig med detta förslag. Riksdagen kontrollerar regeringen och dess myndigheter, inte omvänt. Sammantaget anser Akademikerförbundet SSR att förslaget bör utredas vidare i enlighet med ovanstående inriktning.

Samtycke för arbetsmarknadsorganisation

Akademikerförbundet SSR tillstyrker utredningens bedömning att det inte ska införas särskilda regler om insyn och frivillighet för enskilda medlemmar när det gäller bidrag från arbetsmarknadsorganisationer till politiska partier. Politiskt krav på samtycke från medlem för vad arbetsmarknadsorganisationer gör med sina resurser är inte förenligt med föreningsfriheten i Europakonventionen samt ILOs konventioner.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Ursula Berge
Samhällspolitisk chef

Stockholm 2025-09-10

Yttrande över remiss av betänkandet Ökad insyn i politiska processer, SOU 2025:52

Sveriges Arkitekter är ett fackförbund och en intresseorganisation som driver Sveriges arkitekters gemensamma frågor – från studietiden och genom hela yrkeslivet. Vi har cirka 14 000 medlemmar och står upp för arkitekternas arbetsvillkor och driver kårens intressen för att åstadkomma vackra, hållbara och välfungerande livsmiljöer.

Sveriges Arkitekter yttrar sig nedan över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52), nedan kallat betänkandet.

Sveriges Arkitekter yttrar sig nedan endast över de delar av förslaget som avser ökad insyn kring påverkanskontakter (kap 13) och insyn och samtycke för medlem vid arbetsmarknadsorganisations bidrag till parti (kap 12).

Insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill påverka beslut (kap 13)

Sveriges Arkitekter delar uppfattningen att den demokratiska processen behöver skyddas och värnas och ser också behovet av en större öppenhet kring politisk påverkan. I takt med en ökad professionaliseringen av politisk påverkan och mer sårbara samhällseliga institutioner behövs ett förbättrat synliggörande och en större öppenhet för att motverka risker för snedvridet inflytandet över politiken och opinionsbildningen.

Förslaget i betänkandet innebär i korthet att en reglering införs för aktörer som bedriver påverkanskommunikation. Dessa ska anmäla sig för registrering och lämna uppgifter om sin organisation samt löpande tre gånger om året lämna omfattande redogörelser för bedriven påverkanskommunikation.

Sveriges Arkitekter anser att den föreslagna lösningen inte är optimal utan att bevisbördan borde vara den omvända – i stället för påverkansaktörerna borde det vara politikerna som redovisar sina påverkanskontakter. Det är politikerna som ska vara oantastliga och värdiga allmänhetens förtroende och som därför borde agera öppnare. Vi förespråkar därför i stället en modell där ansvaret för rapporteringen åvilar beslutsfattarna.

I avsnitt 13.4 på sidan anför utredning själv de skäl som vi anser väga tyngre för denna lösning.

"En klar fördel med ett system som lägger ansvaret på beslutsfattare är att det inte försvårar för, eller lägger administrativa bördor på, enskilda som vill ta kontakt med makthavare och framföra synpunkter eller lämna information. Ett sådant system innebär också att avgränsningen gällande vem som ska vara redovisningsskyldig och vem som inte ska vara det, inte blir lika svår.

Det är vidare den politiska beslutsfattaren som primärt har ansvar för att utföra sitt uppdrag med integritet och tillse att kontakter med intresseföreträdare sker på ett lämpligt sätt. Utifrån detta framstår det som mer naturligt att den politiska beslutsfattaren har ansvar för att öppet redovisa sina kontakter med olika intresseföreträdare. Det är ju också den politiska beslutsfattaren som drabbas av eventuella konsekvenser om det uppdragas att hemliga kontakter har förekommit, i strid med regelverket." (sid 449)

Vi förordar istället en modell liknande EU-institutionernas där lobbyisterna registrerar sig som påverkansorganisationer för att få tillgång till politikerna och lokalerna medan det åvilar de politiska institutionerna att registrera politikernas påverkanskontakter.

Vi är positiva till att lagstiftningsåtgärder vidtas men avstyrker den föreslagna lösningen och förordar i stället en modell där ansvaret åvilar beslutsfattarna.

Insyn och samtycke för medlem vid arbetsmarknadsorganisations bidrag till parti (kap 12)

Utredningen lämnar enligt tilläggsdirektiv till utredningen ett förslag om insyn och samtycke för medlem vid arbetsmarknadsorganisations bidrag till parti. Förslaget innebär att bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier ska vara frivilliga för den enskilda medlemmen. Ett förslag som utredningen avråder regeringen från att införa.

Sveriges Arkitekter lämnar inte bidrag till något politiskt parti och har inte heller för avsikt att göra det. Vi avstyrker i stället förslaget av principiella skäl då vi anser att det är föreningsrätten, vår stadga och vår stämma – ytterst våra medlemmar som i demokratisk ordning gemensamt fattar beslut om såväl förbundets ekonomi som verksamhet. Fackförbund har redan enligt rättspraxis att förhålla sig till sitt syfte och beslut som fattas i strid mot det kan förklaras ogiltiga.

Det är olämpligt att införa ett sådant specifikt, märkligt och komplicerat minoritetsskydd. Det kan öppna dörren för fler och mer problematiska inskränkningar av föreningars vedertagna demokratiska beslutsfattande. För att

inte tala om den administrativa utmaningen som politiskt beslutade undantagsregler för enskilda medlemmar skulle medföra. Inte heller enskilda partimedlemmar kan gå in och styra över sin andel av medlemsavgiften om de inte delar partiets stadgar eller stämmobeslut om resursanvändning. Det finns redan en demokratisk ordning i föreningar för att hantera den här typen av frågor.

Utredningen avråder från ett införande av detta förslag och gör bedömningen att det är ovisst om det är förenligt med Europakonventionen.

Vi menar att en rättsutveckling i den föreslagna riktningen underminerar den fackliga förenings- och medlemsdemokratin. Staten bör vara ytterst försiktig med att begränsa och detaljreglera föreningars självbestämmande. Vi avstyrker därför förslaget.

Remissvar
Justitiedepartementet**Dnr**
XX

Yttrande över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Sveriges Lärare har valt att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss. Förbundet yttrar sig enbart över den del av kommitténs betänkande som avser förslaget om en lagreglering rörande registrering av politiska påverkansaktörers kontakter med folkvalda politiker och andra politiska befattningshavare.

Övergripande synpunkter

Sveriges Lärare är ett fackförbund för hela Sveriges lärarkår och ser som sin uppgift att föra dialog med och påverka politiska beslutsfattare, bland annat i Sveriges riksdag. Sveriges Lärare betraktar inte den här begränsade delen av vår verksamhet som suspekt eller i strid med intressen som samhället i övrigt skulle betrakta som värdefulla.

Tvärtom. Vi ser vårt påverkansarbete som en central del av en fri demokrati. Kommitténs förslag om att den här typen av verksamhet av aktörer i civilsamhället – vilket fackföreningsrörelsen är en del av – ska övervakas av staten betraktar vi som en inskränkning av den fria opinionsbildningen. Det är därtill ett avsteg från den svenska demokratiska traditionen av vitala och levande folkrörelser som i samverkan med staten och kommunsektorn bidrar till ett demokratiskt och gott samhälle.

Som kommittén påpekar är det en demokratisk rättighet för organiserade grupper att påverka politiska beslutsfattare. Det är dessutom önskvärt för en väl fungerande demokrati, vilket gör det olämpligt att bygga upp hinder för detta samhällsbyggande samspel och till och med skapa risker för att demokratin undergrävs.

Avgörande för att kommittén lagt fram sitt förslag tycks vara att den inte fullt ut förstår fundamentet för den representativa demokratin. Det vill säga att de valda politerna vägleds av sina politiska uppfattningar, sina respektive politiska partiers program och dialogen med partimedlemmar och väljare. En disproportionalitet i urvalet av vilka samhällsaktörer de har kontakt med är inte bara legitim, utan en frihet som är en väsentlig ingrediens i demokratin och därmed önskvärd.

Den transparens som kommittén anser vara central bygger på det felaktiga synsättet att politiska beslutsfattare ska försöka upprätthålla en balans i vilka de träffar och tar emot information ifrån. Sveriges Lärare delar inte det synsättet. Kommittén blandar samman vad som är en rimlig etik för politiker respektive rimligt för oväldiga tjänstemän i förvaltningen. Politiska befattningshavare kan inte jämföras med ämbetsmän eller domare som har att upprätthålla principer om opartiskhet och likabehandling. Politiska befattningshavare, däremot, ska vägledas av sina politiska principer, företräda sitt parti och sina väljare.

Kommitténs förslag om registrering av påverkansaktörer innebär en juridifiering som inte gagnar den politiska demokratin. En livskraftig fri demokrati byggs inte genom att statsmakten intervenerar i civilsamhället, utan på fri opinionsbildning.

Den förslagna registreringen medför därutöver dels en krånglig byråkratisk överbyggnad som leder till ekonomiska kostnader för såväl staten som för civilsamhället. Dels en administrativ hantering som åläggs påverkansaktörerna och vars krav på en resurskrävande uppgiftsskyldighet riskerar reducera samspelet mellan externa aktörer och politiker.

Till detta kan läggas att förslaget kan bli en fara för just den demokrati som kommittén tror sig skydda. Faran ligger för det första i att registreringen av så kallad påverkanskommunikation i sig skickar en signal till allmänheten om att extern påverkan av politiker är så skadlig att den måste vara föremål för statlig övervakning. Registret riskerar med andra ord i sig att föda en misstro mot alla organiserade grupper som utövar sina demokratiska rättigheter. För det andra finns i ett framtidsscenario en risk för att registret utnyttjas av odemokratiska krafter, eventuellt även av framtida regeringar, för att attackera och misstänkliggöra opinionsbildande krafter i civilsamhället eller i riksdagen.

Civilsamhällets roll i demokratin bör i stället vårdas och ses som bärare av en sedan lång tid utvecklade folkrörelsetradition. Det är väl belagt att de svenska folkrörelserna, bland annat med starka fackliga organisationer, bidragit till en vital och pluralistisk demokrati.

Sveriges Lärare avstyrker kommitténs förslag om att införa en i lag fastställd reglering med krav på registrering av kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som bedriver påverkanskommunikation.

I det följande lämnar Sveriges Lärare synpunkter över specifika avsnitt i betänkandet.

2 Kommitténs uppdrag och arbete

En allsidig belysning av frågan om statlig kontroll via registrering av så kallade påverkansaktörer skulle ha vunnit på en analys med starkare förankring i den statsvetenskapliga forskningen. Kommittén har inte bemannats på ett sätt där det kunnat ske. Såväl kommitténs ordförande som sekretariat har juridisk kompetens, förvisso på mycket hög nivå, men kompetens inom de statsvetenskapliga forskningsfält som berör demokratins grunder och funktion har saknats. Inte någon av kommitténs sakkunniga eller experter har hämtats från den statsvetenskapliga forskningen. Inga statsvetenskapliga forskningsrapporter har heller beställts direkt av kommittén som underlag för den övergripande frågeställningen om ändamålsenligheten i en lagreglering av olika aktörers påverkanskommunikation.

Kommittén har haft kontakt med statsvetare vid Uppsala universitet och vid SOM-institutet vid Göteborgs universitet, men dessa kontakter har enbart varit av elementärt kunskapsinhämtande karaktär. Statsvetenskaplig kompetens har inte knutits direkt till utredningens arbete, vilket är en brist som kan ha påverkat kommitténs slutsatser och perspektivval. I synnerhet med tanke på att kommittén tagit sig före att dra andra slutsatser än de tidigare utredningar som utrett frågan om registrering av påverkansaktörer, se särskilt SOU 2016:5. I tidigare utredningar som prövat frågan om registrering av detta slag har välmeriterad statsvetenskaplig kompetens på forskarnivå varit en integrerad del av utredningsarbetet.

5 Frågornas tidigare behandling

Frågan om registrering av påverkansaktörer utreddes, som Kommittén redovisar, senast i 2014 års demokratiutredning (SOU 2016:5). Kommitténs slutsats var att en sådan registrering är olämplig. Sveriges Lärare kan inte se att det framkommit några omständigheter som kullkastar demokratiutredningens slutsats.

6 Andra länders institutioner och lagstiftning

Kommittén konstaterar att få av världens länder har statliga regleringar av så kallade påverkansaktörer. Bland europeiska länder har införandet av regleringar av detta slag däremot blivit vanligare, vilket kommittén framhåller. Sveriges Lärare vill peka på betydelsen av den svenska folkrörelsetraditionen och dess nära samspel med politiska beslutsfattare, vilket gör jämförelser med andra länder mindre relevant. Utifrån ett svenskt perspektiv på graden av demokrati, är det Sveriges Lärares bedömning att statlig kontroll av folkrörelsernas politikerkontakter snarare riskerar skada än förbättra demokratin, eftersom folkrörelsernas roll riskerar att pressas tillbaka av det blotta misstänkliggörande som en registrering för med sig.

Kommitténs jämförelse med andra länder ger enbart en bild av vilka länder som har infört regler, hur de är utformade och bakgrunden till regleringar av detta slag i respektive land. Vilken verklig *effekt* dessa regler haft är däremot mer diffust, eller inte alls, redovisat i betänkandet.

9 Våra utgångspunkter

9.11 Sverige bör sträva efter att uppfylla sina internationella åtaganden

I betänkandet återopas de rekommendationer om regler för lobbying som lämnats av Europarådet och dess kontrollorgan Greco samt av OECD. Sveriges Lärare vill understryka att det handlar om just om rekommendationer och att Sverige som stat har full rådighet att avgöra lämpligheten av reglering av detta hittills oreglerade område samt huruvida ett eventuellt regelverk bör bli föremål för en reglering i lag.

Den rådighet som Sverige de facto har är viktig, eftersom den svenska folkrörelsetraditionen ger demokratin andra dimensioner som internationella organ som OECD och Europarådet inte kan förväntas att till fullo kunna skapa sig en bild av, och än mindre ta hänsyn till vad gäller rekommendationer som utfärdas generellt till samtliga ingående länder.

I Sverige finns sedan lång tid en politisk kultur där starka folkrörelser har nära kontakter med politiska beslutsfattare. Relationen bör ses som ett samspel och inte ges bilden av aktörer som främst har som syfte att vinna fördelar. Den svenska folkstyrelsen har härmed särdrag som skiljer den från de många andra demokratier. Det är Sveriges Lärares bedömning att den sedan långt tid etablerade nära relationen mellan folkrörelserna och beslutsfattarna har bidragit till att fördjupa den svenska demokratin, vilket styrks av en bred historisk och samhällsvetenskaplig forskning.

Det förslag som kommittén lämnar om statlig registrering av påverkansaktörer riskerar att ha effekten att misstänkliggöra de svenska folkrörelsernas kontakter med politiska beslutsfattare. I stället för att bidra till demokratin, är det Sveriges Lärares bedömning att den förslagna registreringen därmed riskerar att krympa demokratin.

13 Insyn i kontakter mellan politiska beslutsfattare och aktörer som vill påverka politiska beslut

13.6.6 Arbetsmarknadsorganisationer ska omfattas

Kommittén föreslår att arbetsmarknadens parter ska behandlas olika när det gäller uppgiftsskyldigheten kopplad till påverkanskommunikation. Fackförbund och arbetsgivarorganisationer ska, med ett undantag, omfattas av den föreslagna skyldigheten att lämna uppgifter om sina politiska kontakter. Regleringen föreslås dock inte omfatta Arbetsgivarverket. Sveriges Lärare konstaterar därmed att en olämplig särbehandling uppstår av en arbetsgivarpart och att den föreslagna lagregleringen därmed inte är neutral i relation till övriga parter på arbetsmarknaden.

13.8 Vilka uppgifter som ska lämnas

Kommittén anför att de krav som åläggs påverkansaktörer är administrativt enkla. Påståendet kan inte betecknas som annat än verklighetsfrämmande. I avsnitt 13.8 görs tydligt att det är en mycket omfattande administrativ börda som föreslås åläggas varje uppgiftsskyldig aktör. Inte enbart uppgifter om möten, tidpunkter, tidsmässig omfattning, innehåll och namnuppgifter åläggs påverkansaktörerna. Även omfattande ekonomiska data med krav på omräkning till årsarbetskrafter och annan kvalificerad ekonomisk information.

Det är en betydande mängd uppgifter som ska registreras hos Kammarkollegiet och dessutom krav på stor precision i informationen och med skarpa tidsgränser. Omfattningen av den föreslagna uppgiftsskyldigheten gör det oundvikligt att beskriva den statliga interventionen i civilsamhällets verksamhet som synnerligen långtgående och administrativt betungande.

Detta, i sin tur, innebär att den i betänkandet angivna förhoppningen om att ytterst få påverkansaktörer ska undvika politikerkontakter med anledning av uppgiftsskyldigheten till Kammarkollegiet, inte bär sannolikhetens präg. Kommittén påstår att avsikten inte är att försvåra och reducera de politiska befattningshavarnas kontakter med externa aktörer, men risken är stor att så ändå blir fallet.

13.10.4 Kammarkollegiet ska vara tillsynsmyndighet

Sveriges Lärare ifrågasätter starkt förslaget om att en myndighet under regeringen ska ges ansvaret att registrera vilka aktörer som de folkvalda riksdagsledamöterna väljer att ha kontakt med. Riksdagen har till uppgift att utöva kontrollmakt över regeringen, det är därför olämpligt att regeringens förlängda arm ges i uppgift att övervaka vilka riksdagens valda ledamöter har kontakter med. Kommitténs förslag medför indirekt en förflyttning av makt till regeringen över riksdagen och som öppnar möjligheter för framtida, eventuellt mer auktoritärt sinnade, regeringar att missbruka i syfte att försvaga demokratin.

15 Konsekvenser av förslagen

Kommittén gör bedömningen att administrationen och kostnaderna för civilsamhällets organisationer är små. Sveriges Lärare finner inte att kommitténs bedömning vilar på ett redovisat faktaunderlag, utan snarare kan sägas utgöra ett mellanting mellan förhoppning och gissning.

För Sveriges Lärares del är det tydligt att det inte bara är själva tidsinsatsen att upprätta en anmälan till Kammarkollegiet som är betungande administrativt och ekonomiskt, det som tillkommer är implementeringen i vår organisation. Det handlar om att säkerställa rutiner, och om de skulle fallera, också ta höjd för förelägganden om viten. Sveriges Lärare önskar ingen ekonomisk kompensation av staten för de konsekvenser som den föreslagna lagregleringen för med sig, eftersom vi är en organisation som inte önskar försätta oss i beroendeställning till staten.

Däremot önskar vi att staten inte inför regelverk som belastar oss med merarbete och merkostnader, vilket kommitténs förslag rörande påverkanskommunikation dock gör. Om regeringen, trots de invändningar som anförts ovan, väljer att gå vidare med kommitténs förslag så föreslår Sveriges Lärare att uppgiftsskyldigheten inte ska åvila aktörerna som bedriver påverkanskommunikationen. I stället bör uppgiftsskyldigheten, i så fall, åläggas de berörda politiska befattningshavarna. Staten har då möjlighet att lämna full kostnadstäckning för den ökade administration som uppgiftsskyldigheten medför, i stället för att vältra över kostanden på civilsamhället och andra privata aktörer.

Sammanfattningsvis avstryker Sveriges Lärare bestämt kommitténs förslag om en i lag föreskriven registrering av så kallad påverkanskommunikation.

Stockholm, 8 september 2025
Sveriges Lärare

Anna Olskog
Förbundsordförande

Anders Lönn
Strategisk rådgivare